1914, lk. 107—33 (*idem*). — Vrdl. H. Holstein, Das Drama vom verlohrnen Sohn (1880); Martens, Entstehungsgeschichte von B W. »Esopus« (1907); M. Horn, Der Psalter des B. W. (1911).

L. A.

VALKENDORF, Christoffer, Taani riigimees, sünd. 1. IX 1525 Glorupi (Taanis) mõisaomaniku pojana, sai a. 1551 sekretäriks kuninga kantseleis ja 1556 läänihärraks Bergenshusis ja Vardøhusis, teotses m. s. energiliselt Hansa-liidu vastu. Kui herts. Magnus (vt.) mais 1561 peale Taanis viibimist teiskordselt tuli Saaremaale, saadeti koos temaga taani nõunikena V., Dietrich Behr (kes pidi saama Saaremaa asehalduriks) ja riiginõunik ning admiral Vincenz Juel, kes pidid moodustama vastukaalu Magnuse kohalikele nõuandjaile ja kaitsma Taani huve Saaremaal. Sääraste ülesannete täitmisel oli V. tegev Saare- ja üldse Liivimaal kuni 1667. a.-ni. Aa. 1569—71 oli ta asehalduriks Islandis, 1571—73 Gullandis, oli siis tegev riigi rahanduse juhtimisel ja määrati peale kun. Friedrich II surma (1588) üheks hooldamisvalitsuse liikmeks. Kun. Kristian IV poolt a. 1596 ülem-tseremoniimeistriks nimetatud, suri ta 17. I 1601 Kopenhaagenis. — Olles silmapaistev riigimees, tundis V. huvi teaduse ja hariduse vastu. Tema asutatud on a. 1595 temanimeline kolleegium Kopenhaagenis.

C. F. Bricka, Dansk Biogr. Lexikon XVIII (1904); S. Dahl og P. Engelstoft, Dansk biogr. haandleksikon III (1926); Mollerup, Beziehungen, lk. 145 j. *R. K.*

VALLAK, Peet (pseud., kodanline nimi **Peeter Pedajas**), kirjanik, sünd. 11. VI 1893 Pärnumaal Voltveti v. Suitsu-Männiku talus, sai alghariduse Voltveti ministeeriumikoolis ja Pärnu progümnaasiumis, hakkas pärast seda omal käel edasi õppides teotsema ühtlasi maalikunstiga, esialgu kunstn. R. Lepiku ja Kr. Raua (vt.) juhatusel. A. 1913 astus ta Peterburi Keiserlikku Kunstide Edendamise Seltsi kooli, töötas maailmasõja ajal a. 1915 »Tartu Päevalehe« ja 1916. a. suvel Tallinna »Päevalehe« toimetuses; jätkas pärast vabadussõja lõppu »Pallase« kunstikoolis maalikunsti õppimist, kuni siirdus a. 1922 lõplikult ilukirjandusele, milles oli katsetanud juba vareminigi. — V. on avaldanud kolm novellikogu: »Must rist« (1925, Tartu, nagu järgnevadki raamatud), »Epp Pillarpardi Punjaba potitehas« (1925) ja »Ajude mäss« (1926) ning romaani »Hulgus« (1927); peale selle on ta tõlkinud P. Loti' romaani »Islandi kalur« (1926). — V. on eesti uuema proosakirjanduse andekamaid edustajaid. Juba oma tegevuse algusest peale on ta äratanud rohkesti tähelepanu. Selle põhjuseks on ta isikukohane ainestik ja väljendusvorm. Kuigi ta ained ei paku iseenesest midagi erakordset, siis annab nendele ometi uuduse värskuse see omapärane vaatevinkel, millest autor nendele läheneb. Need esinevad talle mingis groteskis valgustuses ja arenevad paradoksaalsete kõrvalekäänete kaudu. Sel teel avab ta nende enamasti väikeste inimeste hallist argipäevast võetud teemadega ometi huvitavaid psühholoogilisi perspektiive. Sellele pisut nurgelisele ainekäsitlusele vastab V.-u energiline, lühisõnaline ja värske vorm, mille peamiseks vooruseks on terav aineliste ning hingeeluliste pisiasjade tabamine. See vorm kannab isegi siis tema jutustust, kui see sisult osutub võrdlemisi vähehuvitavaks. Olgu mainitud ta parimate novellidena »Lodjavahi surm« (kogus »Must rist«) ja »10 Omnibus 10« ning »Tühjas lõõvis« (»Ajude mäss«), kuna tema siiamaale ainus romaan »Hulgus« täiesti nende tasapinnani ei ulatu. Autori puudustena tuleks mainida vahest ta liiga fatalistlikult-kiretut suhtumist oma tegelaste saatusele ja loidu kompositsiooni, mille tõttu ta jutustused sagedasti saavad ilmetu lõpu. *F. T.*

WALLNER, Artur, politika- ja haridustegelane, sünd. 6. X 1887 Tallinnas lukusepa pojana, astus 1907 Peterburi ülikooli, kus õppis matemaatikat ja keemiat. Üliõpilasrahutustest osavõtu pärast saadeti W. 1911 kodumaale politsei valve alla, kuid sai 1912 loa Peterburi tagasi minna, lõpetas samal a. seals. ülikooli matemaatika kandidaadina ja oli selle järel õpetajaks Peterburi keskkooles. W. võttis agarasti osa Peterburi eestlaste seltsielust, teotsedes m. s. Peterburi Eesti Üliõpilaste Seltsis ja tehes maailmasõja ajul ühes K. Lutsuga (vt.) kihutustööd eestikeelse keskkooli avamiseks. 1917. a. revolutsiooni järel asutas W. ühes A. Tamme, P. Schneider'i, J. Seljamaa (vt.) j. t. Eesti Vabariiklaste Liidu, kes, omamata kindlat politilist programmi, koondas eesti radikaalset rahvuslikku elementi Peterburis, eriti Peterburi ja selle ümbruskonna väeosade eesti sõdureid. 26. III 1917 pandi W.-i juhtival osavõtul toime Peterburi eestlaste rongikäik Tauria palee juurde. See eeskujuliselt õnnestunud manifestatsioon mõjus selleks kaasa, et Vene ajutine valitsus 30. III kinnitas eesti tegelaste esitatud omavalitsuse eelnõu ilma suuremate muutusteta. 1. ja 2. Eesti hariduskongressist võttis W. 1917. a. aprillis ja juunis aktiivselt osa ja oli m. s. 2. kongressi juhataja. Eesti Vabariikliku Liidu esindajana valiti W. 1917. a. juunis Virumaa poolt Ajutise Maanõukogu (Maapäeva) liikmeks. 1. VII 1917 kokkuastunud Maanõukogu valis W.-i enda esimeseks esimeheks, mis ametis ta ei osutanud siiski tarvilikku